

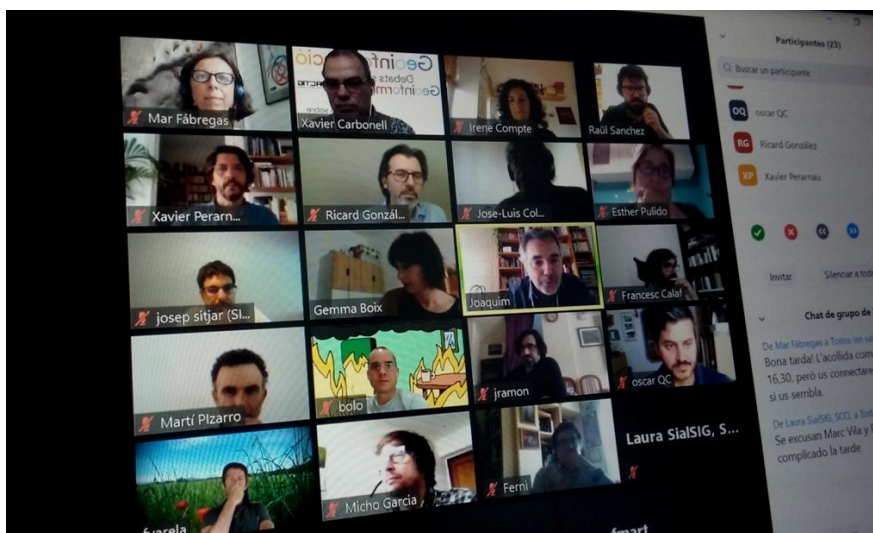
Debats sobre Geoinformació

Workshop 3. Hèlix Societat (2a part)

Reptes de la geoinformació i la societat en temps de pandèmia.

RESUM DE LES APORTACIONS

Barcelona, 4 de maig de 2020

Organitzat per:

Equip de facilitació

ARC Mediación Ambiental
arc@mediacionambiental.com

ARC Mediación Ambiental procura contribuir al desenvolupament sostenible utilitzant productes de baix impacte ambiental, prioritzant l'ús del transport públic i portant a terme una gestió eficient dels recursos.

Seguint aquestes directrius, es recomana imprimir aquest document a doble cara, utilitzant paper 100% reciclat post-consum lliure de clor.

Índex

1. INTRODUCCIÓ I BREUS ANTECEDENTS	4
2. DESENVOLUPAMENT DE LA JORNADA	5
3. ASSISTENTS	6
PARTICIPANTS	6
ORGANITZACIÓ	7
4. PUNT DE PARTIDA	7
5. REPTES DE LA GEOINFORMACIÓ I LA SOCIETAT	8
ÀMBIT 1 – L'ÚS DE LES DADES ANONIMITZADES.	8
ÀMBIT 2 – LA GEOINFORMACIÓ I LLUITA CONTRA LA PANDÈMIA.	12
6. AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ	14

1. Introducció i breus antecedents

El passat 14 de novembre, l'ACTIG va organitzar el XVIII Fòrum TIGSIG. Durant el matí d'aquella jornada es van fer presentacions estructurades en quatre blocs corresponents a les quatre mirades dels agents de la quàdruple hèlix (Administració, Societat, Empresa, Recerca i Universitat). Dins de cada bloc es va establir un diàleg entre dos ponents de perfil diferenciat en quant a la seva expertesa sobre la geoinformació (perfil més tècnic i de productor versus un perfil més d'usuari i consumidor). A la tarda, d'acord també a aquests quatre blocs es van fer 20 presentacions de 5 minuts en el format "BITSDESIG" per tal de donar a conèixer diverses experiències relacionades.

L'organització del Fòrum va servir per iniciar un diàleg sobre alguns temes bàsics sobre els que es vol aprofundir al llarg de quatre jornades que es realitzaran entre gener i abril del 2020, una cada mes, en el que s'ha anomenat "**Debats sobre Geoinformació**".

Durant el Fòrum es va entregar a totes les persones participants una primera proposta orientativa de temes clau suggerits pel Grup de Treball de la Junta de l'ACTIG en col·laboració amb les universitats i centres de recerca (CREAF, LIGIT_UAB i SIGTE de Girona) a tall d'exemple i amb l'objectiu d'escalfar motors de cara a les jornades mensuals que es faran el 2020.

L'objectiu final d'aquests debats es arribar a generar un **document estratègic** de com el sector veu la geoinformació a Catalunya (àmbits de millora a partir d'una reflexió crítica).

Les dues primeres sessions es van celebrar els dies 20 de gener i 17 de febrer. El tercer workshop s'havia previst pel 16 de març. Degut a la declaració de l'estat d'alarma pel COVID-19, es van cancel·lar temporalment la resta de sessions fins a recuperar la possibilitat de poder-nos reunir presencialment. No obstant això, veient que el confinament s'allargava, l'organització va decidir reprendre el procés a distància i es va organitzar **el tercer workshop a través de videoconferència**. A continuació

presentem un resum dels resultats del debats de l' Hèlix Societat (2a part) organitzat el passat 4 de maig.

2. Desenvolupament de la jornada

Aquesta sessió de treball va tenir lloc el dia **4 de maig de 2020, de 16.30 a 18.45 hores**, utilitzant la plataforma zoom.

Els objectius d'aquesta sessió eren, bàsicament, els següents:

- Identificar els principals reptes en relació a grans temes clau, en aquest cas, en relació a la geoinformació i la societat en temps de pandèmia.
- Potenciar la reflexió crítica i estratègica de cara al futur de la geoinformació a Catalunya.
- Fomentar el networking i la col·laboració de cara a la possible implementació de mesures.

Per assolir aquests objectius, es va seguir aquest **ordre del dia**:

16.30 - Connexió progressiva dels participants

16.45 - Benvinguda per part de l'ACTIG

16.55 - Breu explicació de la dinàmica per part d'ARC.

17.05 - Sondeig posicionaments inicials en relació a les qüestions clau.

17.14 - Bloqueig de la reunió.

17.15 - Treball en 4 grups petits (30').

17.45 - Intercanvi de grups (15')

18.00 - Debat plenari (40')

18.40 - Qüestionari d'avaluació.

18.45 - Cloenda.

Durant els debats, es va intentar emular la dinàmica d'un Word Cafè.

3. Assistents

A continuació, apareixen els noms de les persones participants:

Participants

Nom	Cognoms
Gemma	Boix Xamani
Francesc	Calaf
Josep Lluís	Colomer Alberich
Micho	García
Laura	García Maraña
Lluís	García Olivé*
Fran	Martí Rivas
Juan Ramon	Mesa Diaz
Xavier	Perarnau
Martí	Pizarro
Esther	Pulido Barberan
Rocio	Rey
Oscar	Ruiz Ruiz
Ferran	Seijas Pérez
Josep	Sitjar Suñer
Wladimir	Szczerban
Marc	Vila Recio
Ricard	González

Organització

Nom i cognoms	Organització
Irene Compte	ACTIG
Joaquím Calafí	ACTIG
Francesc Varela	ACTIG
Raúl Sánchez	ACTIG
Mar Fábregas	Equip facilitació ARC Mediació Ambiental
Xavier Carbonell	Equip facilitació ARC Mediació Ambiental

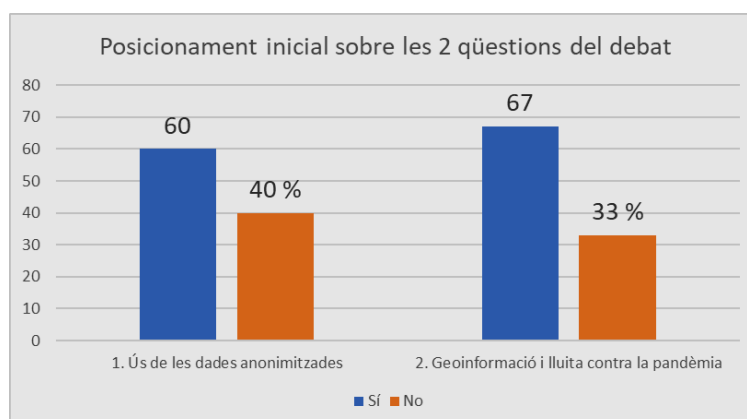
4. Punt de partida

Per aquesta reunió, donada la conjuntura actual generada per l'estat d'alarma degut al COVID-19, es va decidir centrar la reflexió en dues preguntes que estan suscitant molts debats aquests dies.

Concretament per l'hèlix Societat (2a part) es convida a reflexionar sobre:

1. Ús de les dades anonimitzades: són dades públiques? Han d'estar a l'abast de tothom?
2. Està servint la geoinformació com a eina per lluitar contra la pandèmia?

Abans de començar el treball en grups, es va fer una consulta ràpida a totes les persones participants sobre aquestes dues qüestions. Els resultats d'aquest sondeig inicial es mostren a la gràfica.

5. Reptes de la geoinformació i la societat

Després d'aquest posicionament inicial, es van distribuir totes les persones participants en 4 grups. A la primera ronda, dos dels grups es van concentrar en debatre la primera de les qüestions i els altres dos la segona. Després es va fer un intercanvi de grups, per a que tothom pogués dir la seva en relació a les dues preguntes.

ÀMBIT 1 – L'ús de les dades anonimitzades.

Aportacions del Grup 1.

- 1. Diferenciar entre monitoritzar l'individu o el col·lectiu, així com entre quines dades poden ser públiques i quines no.**

Encara que ens preocupa la monitorització com individus, també és important, i de vegades més factible, portar a terme un control sobre col·lectius d'individus sense necessitat de controlar individualment. Per una altra banda, també s'han de tenir present les diferents capes d'informació, i quines poden ser públiques i quines no.

- 2. Ser conscients que l'anonimització completa és complicada així com de les possibilitats i factibilitat de l'enginyeria inversa.**

L'anonimització completa és molt complicada. Per posar un exemple, s'ha demostrat la factibilitat de revertir l'anonimització i identificar als individus, amb les tècniques d'enginyeria inversa.

- 3. Valorar la necessitat de crear un ens neutral i ètic, garant de la informació.**

És necessari que hi hagi un ens fiable, més enllà dels governs, que pugui ser garant i custodi de la informació.

- 4. Superar la por, que actua com a mecanisme de control.**

La societat està en una fase d'acceptació, i per tant, els nivells de resistència a la cessió de dades és baixa. La societat es troba entre la por que s'ha generat vers la cessió de les dades i la resignació pel fet que ja hi ha moltes organitzacions que tenen les nostres dades (com ara google).

5. Tractament de les dades, més enllà de les dades de la telefonia mòbil.

Generalment, quan es parla d'anonimització de dades, es pensa en les dades de la telefonia mòbil, però hi ha altres fons d'obtenció de dades que també s'haurien d'abordar (càmeres de seguretat, fotografies, reconeixement facial,...), aportant algun tipus de control o regulació.

6. Com evitar el control extrem?

S'expliquen alguns exemples de societats que arriben a un control molt elevat de la ciutadania (com ara el document d'identitat xinès, amb un sistema de punts que penalitza a les persones menys dòcils i premia a les que es deixen controlar). S'hauria de veure com es fa aquest control de les dades sense arribar a aquests extrems.

Aportacions del Grup 3.

1. Disposar de més informació sobre com s'han de cedir les dades.

Encara que hi ha legislació que ho regula, donat que aquesta legislació és poc comprensible (especialment si anem a casos concrets) es considera important que hi hagi més informació sobre com s'han de cedir les dades (documentació, destí, durada de la cessió, resultats de la cessió...). Quan una persona cedeix unes dades, vol saber quin ha estat el seu destí final i per a què s'han utilitzat.

2. Limitar l'ús comercial de les dades promovent la definició de "llicències" de cessió o similars.

Essent conscients que hi ha una certa por a cedir dades i que després se'n faci un ús comercial, se n'hauria de limitar aquest ús, menys quan es sàpiga i s'accepti per endavant. En tot cas, s'hauria de treballar en la definició de "llicències" de cessió on es contemplin aquests usos.

3. Establir algun mecanisme per poder disposar ràpidament de determinades dades si es donen situacions d'emergència o d'interès general.

Es planteja que, si es torna a donar una situació com la que s'està vivint actualment, es pugui, amb consentiment previ, disposar ràpidament de determinades dades. En aquest sentit, s'haurien de fer uns protocols generals,

definitos a diferents àmbits, on es puguin concretar les urgències i emergències, quines dades serien de cessió “obligatòria” en determinades circumstàncies, etcètera.

4. Major transparència sobre l'itinerari que segueixen les dades, una vegada se n'ha fet la cessió.

Es tractaria de que els usuaris coneguin què es farà amb les seves dades, com es pot controlar,... amb l'establiment de protocols o similar. Molts usuaris no tindran problemes a cedir dades si coneixen el seu destí final i s'explica amb més transparència. *Aquesta aportació és molt semblant a la primera d'aquest grup.*

5. Millorar la recollida de dades, per aconseguir més eficàcia (que les dades disponibles siguin realment utilitzables) i es puguin compartir més fàcilment.

Es fa una reflexió sobre el limitant que és el fet de disposar de dades que finalment no es poden utilitzar. Potser s'hauria de repensar si és necessari l'emmagatzematge de dades que no es poden utilitzar. Això està molt relacionat amb els sistemes que s'utilitzen per recollir les dades, que no sempre són prou efectius per poder-les compartir.

6. Assolir la responsabilitat, tant per part del que cedeix les dades com per part del que les rep.

Per part de les entitats que sol·liciten les dades, hi ha una certa por a la responsabilitat que suposa el fet de cedir les dades com el fet de rebre-les (per exemple, por a que hi hagi una demanda), i això és un element bloquejant.

7. Disposar d'intermediaris (empresa o entitat) amb prou capacitat per a la gestió legal de les dades.

Es demana que la informació sigui més clara, fàcil, accessible. Una bona ajuda podria ser disposar de més intermediaris per a la gestió legal de les dades. Es tractaria d'una empresa o entitat amb prou capacitat per protegir aquestes dades.

8. Educació i formació a la ciutadania sobre els drets i beneficis de la cessió de les dades.

Es constata la necessitat de més informació i formació a la ciutadania sobre els drets i beneficis de la cessió de les dades. Dins del grup es va obrir un debat sobre la facilitat amb la que es cedeixen dades en alguns casos molt concrets,

front a les resistències a arribar a acords de cessió quan es tracta d'usos globals i potser més importants.

9. **Diferenciar entre dades públiques i dades “obertes” o compartides amb un determinat grup de recerca.**

Seria important poder diferenciar les dades públiques i les dades que són només obertes de cara a un determinat grup de recerca. Això permetria que fos més ràpida la cessió de les dades, quan quedi molt clar que només es cedeixen dins del grup de recerca estipulat.

Resta obert el debat sobre si cada vegada ens resulta més indiferent el fet de compartir o no les dades, ja que tenim més informació sobre les conseqüències legals d'un mal ús, o a l'inrevés, cada vegada tenim més por de cedir-les.

10. **L'ens que gestiona les dades ha de ser prou fiable i donar garanties.**

Es remarca la importància de l'ens gestor de les dades, especialment si dona prou garanties (a ambdues parts), si és un ens fiable, si és pràctic,...

11. **Protocols de cessió de dades com a eina informativa i per donar garanties.**

Es tractaria de que els protocols de cessió de dades que s'estableixen entre Administració i ciutadania, serveixin per informar i poder fer una cessió de dades conscient i amb garanties, i no tant per bloquejar la cessió de dades.

Aportacions del debat.

- En relació a la privacitat, no es pot parlar de manera molt genèrica, s'hauria d'**anar cas per cas**. En aquest sentit, es fa una reflexió sobre la situació actual, en que es parla d'explotar les dades dels operadors de telefonia (per validar la qualitat del confinament) i es dona una contradicció, ja que, d'una banda, hauríem de ser coneixedors de que les dades dels operadors estan anonimitzades i per tant, no hauria de generar problemes, i, per una altra banda, ens descarreguem aplicacions contínuament i cedim les nostres dades als ens que elaboren aquestes aplicacions, sense saber en detall el grau d'anonimització.
- Es remarca l'interès del **retorn sobre l'ús de les dades que s'han cedit**. És important, especialment quan parlem d'un projecte global de col·laboració, en el que es participa voluntàriament, conèixer per a què han servit les teves dades per a les que s'ha donat permís.

ÀMBIT 2 – La geoinformació i lluita contra la pandèmia.

Aportacions del Grup 2.

1. Difondre la informació territorial sobre l'impacte de la pandèmia.

La geoinformació en la lluita contra la pandèmia ha servit per difondre informació territorial sobre seu impacte.. Per posar un exemple, a Barcelona (a la resta de municipis ja no estaven tant desagregades), la informació generada ha servit per conèixer el grau d'afecció de cada barri i per tant de l'entorn immediat de cadascú.

2. Disposar d'eines per ajudar als serveis sanitaris a partir d'ara i en un futur immediat.

La geoinformació tindrà un paper molt rellevant a l'hora de fer anàlisi territorial, per planificar i gestionar els serveis sanitaris en un futur immediat, en cas que hi hagi rebrots o en cas que es donin noves situacions com l'actual. Ja ens ha servit ara i s'anirà millorant a mesura que es disposi de més dades sobre la pandèmia i del comportament del virus.

3. Millorar la informació sobre el flux de persones.

Encara que hi ha informació sobre el flux de persones (especialment amb les dades de les operadores de telefonia mòbil) falta informació, p.ex., sobre els canvis que es donaran arran de la disminució de capacitat del transport públic i sobre les alternatives i solucions a plantejar. En aquest sentit, es parla d'aplicacions sobre itineraris segurs.

4. Col·laboració pública privada a l'hora de poder difondre la informació d'una manera més ràpida.

Durant aquests mesos, s'ha fet palesa la diferència, a l'hora de difondre la informació, entre l'Administració i el món privat. L'administració té una responsabilitat i està subjecta a una sèrie de normatives que dificulten i alenteixen la implementació d'eines informatives. P.ex., arran de la limitació dels desplaçaments a 1 kilòmetre del domicili, una entitat privada, molt abans que l'Administració, ha posat a disposició una eina molt útil perquè el usuari pugui cartografiar aquesta distància des de casa seva. Per això, es remarca l'interès, especialment en casos d'urgència, d'aquestes col·laboracions público privades.

5. Continuar amb la necessària estandardització i normalització de les dades geogràfiques, incorporant també aquest procés a les dades sanitàries.

En relació a les dades geogràfiques, es tracta d'un tema recurrent i sobre el que s'hi està treballant fa temps. S'ha comprovat que els avanços en l'estandardització i normalització de les dades geogràfiques han permès fer fusió i "matching" de molta informació i fonts diferents. En el cas de les dades sanitàries, aquest procés no s'ha dut a terme, i es troba que les dades són molt locals i difícilment tractades conjuntament. A més, tampoc són dades fàcils d'aconseguir.

6. Impulsar la col·laboració del món científic i el món de la geoinformació.

En aquesta segona fase de la pandèmia, quan s'haurà de començar a aplicar coneixement territorial més precís i concret, seria important impulsar la col·laboració del món científic i el món geo.

Aportacions del Grup 4.

1. Informar sense desinformar.

Arran de la pandèmia s'està rebent una onada d'informació i es planteja si això no pot provocar més una desinformació (per la desconexió de la gent, pel volum d'informació a digerir,...) que augment del coneixement. Per tant, s'hauria de veure com es troba l'equilibri d'informar sense desinformar.

2. Representar els nous casos sense envair la privacitat.

En aquesta nova fase de desconfinament, un dels objectius és avaluar i trobar nous casos de persones afectades pel COVID-19 i el repte serà veure com es fan sense envair la seva privacitat.

3. Definir el paper que pot tenir la component espacial en els models de propagació.

Molt relacionada amb l'aportació sisena del grup 2, es refereix al paper que pot tenir la informació generada pel món de la geoinformació en els models de propagació de la pandèmia.

4. Gestionar i explicar les implicacions en la privacitat, per cada ús que es fa de les dades.

Es tractaria de que es sigui més precís amb les implicacions sobre la privacitat en funció de l'ús que es faci de les dades

5. Millorar les habilitats divulgatives del món de la geoinformació.

Arran d'experiències que hi ha hagut durant aquest període (com ara la de l'aplicació del kilòmetre), es considera que hem de millorar les nostres habilitats divulgatives (sintetitzar el missatge, fer mapes més entenedors, ...) per poder arribar al públic sense passar sempre pel filtre del món de la comunicació i del periodisme.

6. Privacitat versus sanitat.

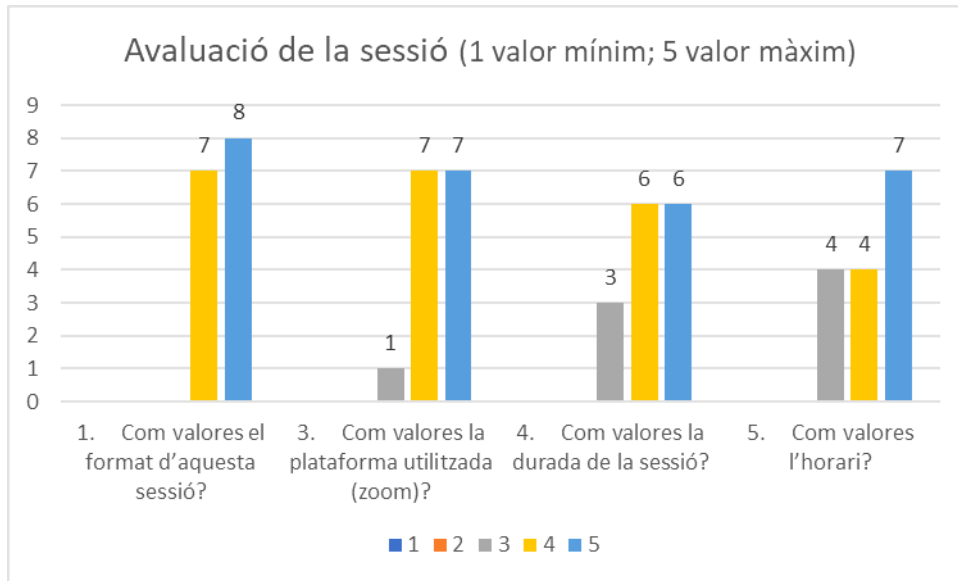
Fins ara, es parlava de privacitat versus seguretat i el repte ara és incorporar la sanitat (privacitat – seguretat – sanitat).

Aportacions del debat.

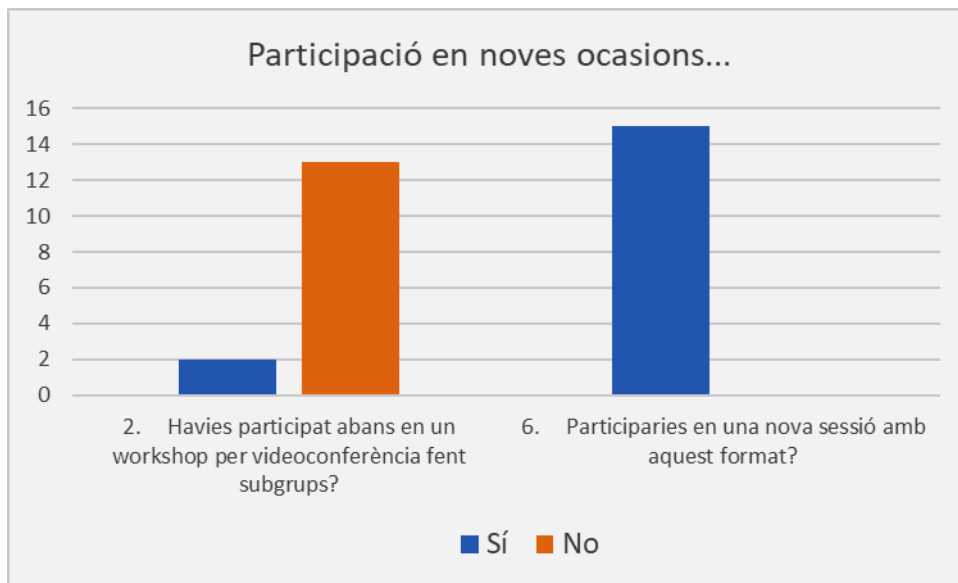
- S'hauria d'agilitzar la col·laboració publico privada. Tothom és conscient de la lentitud de l'administració, però l'important és que si hi ha ens privats més ràpids. No cal esperar que sigui l'Administració qui desenvolupi les eines, sinó que es podria demanar que l'Administració faci la difusió de la informació en els mitjans de comunicació, sempre i quan vegi que la informació és correcta. Això estalviaria diners i temps, ja que, p.ex., altres ens privats no bolcarien esforços en eines i aplicacions que ja han fet altres.
- Entenent que estem en un incís, no oblidem que tenim assignatures pendents. Hem de recuperar, especialment en relació a la geoinformació i la societat, els temes que estan afectant al planeta i que fa un any centraven els nostres interessos, en concret, la crisi climàtica. Ara ha passat pel davant la crisi sanitària, econòmica i social, però s'han de recuperar debats previs.

6. Avaluació de la sessió

Abans de tancar la sessió, es va passar un qüestionari d'avaluació de la sessió. Els resultats es mostren a continuació.

La majoria de persones participants valoren positivament el format i la plataforma. La durada de la sessió i l'horari es valora be.

En general, no havien participat abans en un workshop per videoconferència fent subgrups i tothom participaria en una altra sessió en aquest format.

Barcelona, 4 de maig de 2020